

pedagógiai irodalmi repertoriális érdekű közlemény s mindkettő a pedagógia segédtudományai részére szolgáltat adalékokat.

Nyilvánvaló, hogy e sokféle tárgyú dolgozatok a tudományos értéknek és az érdekességnek különböző fokain állanak, de egységbe foglalja őket az a gondolat, hogy a pedagógiai eszmevilágban, annak különböző területein csak kellő analízis után, melynek még nagyon sok elintézni való feladata van, jöhet majdan valamikor egy tökéletes és teljes szintézis.

A kötet szellemének egységét munkálja és segíti elő továbbá a szerkesztőnek az az eljárása is, hogy a dolgozatok legtöbbjéhez hozzáfűzi megjegyzéseit, melyekkel a dolgozatok eredményeit kívánja minden egyes esetben külön összefoglalni, s ha kell, megvilágítani, esetleg a további tennivalókat kijelölni. E nem ritkán kritikái, de mindig méltányoló, legtöbbször szinte kis értekezéssé bővülő megjegyzések, néha egy-egy újabb dolgozatnak vagy feladatnak eléggé terjedelmes, szakszerű vázlatai, természetesen emelik a kötet tudományos értékét.

Vajha sok ilyen szeminárium kiadvány láthatna még napvilágot az Imre Sándortól megalapított szegedi egyetemi Pedagógiai Intézetben, de a szerkesztőnek új munkahelyén, a budapesti műegyetem pedagógiai tanszékének égisze alatt is.

Gyulai Agost.

Bognár Cecil: Pszichológia. A Szent István-Társulat kiadása. Budapest. 334 l.

Bognár Cecil pszichológiájának megírásával igen szükséges és érdemes munkát végzett. Szükségeset, mert kitűnő középiskolai lélektanunk van; olyan is akad, mégpedig nem egy, amelyek a lélektan egész tárgyát nagy tudományos felszereltséggel, az összes elméletek bemutatásával, az összes problémák részletes feltárásával öleli fel s a tudományban elmélyedni akarót mindenről tájékoztatja; de olyat, amelyik a kettő között állana, amelyik többet adna, mint a középiskolai pszichológia, de kevesebbet, mint a több kötetre terjedő lélektanok, amelyik különösen alkalmas volna a főiskolai és egyetemi hallgatók kezébe, valamint annak a művelt közönségnek a kezébe, amely tudományt kíván, de népszerűen, könnyen érthetően megírtat, mondom, ilyet Bognár Cecil igazában nem alkotott nálunk senki. Ezért tartom könyvét hézagpótlónak.

A munka azonban nemcsak szükséges, hanem értékes is. Azzá teszi először az, hogy a kor színvonalán van, a nagytudományú szerző egyformán ismeri a lélektani kutatás mult és jelen eredményeit. Nem csupán azt tárja fel, amit mások állapítottak meg, hanem a maga megfigyeléseinek, vizsgálatainak tényeit is. A középiskolában, az egyetemen s az életben volt elég alkalma az élesszemű szerzőnek sok mindent észrevenni. Értékessé teszik a könyvet új és eredeti szempontjai. A pszichológia nála pl. nem a tudat tényeinek leírása és magyarázata, hanem a lelki jelenségek felbontása időben végbemenő folyamatokra és időtlen jellegű struktúrákra. Ahol teheti, ezeket a folyamatokat és struktúrákat igyekszik mint a jelenségek hordozóit megszerkeszteni. Természetes, ez sok nehézségbe ütközik és igen gyakran meg kell elégednie a jelenségek leírásával. Az élményasszociáció mellett strukturálist is ismer.

Nagy előnye a könyvnek világos, könnyed, érthető nyelve és az a sok találó példa, amelyek szerföltt tanulságosak és a szerzőben minden lapon a nagyszerű didaktikust mutatják.

Igen találó a lélektani kísérletezés mivoltának megvilágítása s a természettudományi kísérletekkel való összehasonlítása, nemkülönbön a fizikai jelenségnek a fiziológiáitól s a pszichikáitól való megkülönböztetése. Különösen sikerült a szemléleti kép keletkezésének rajza. Nem a tükörben támadt képhez hasonló a szemléleti kép, nem is a fényképező készülékben jelentkező képhez, hanem ahhoz, amelyet a festő alkot. A térszemlélet fejezete nagyon gazdag tartalmú és érdekes. Megkülönböztet geometriai, fizikai és pszichikai teret. Bő tájékoztatást nyújt az érzelmekről s igen böles gondolatokat közöl a boldogságról. Ez nem a gyönyörök halmozása, hanem a lélek harmóniája. A boldogság létrehozatalában nem a külső körülményeknek van döntő szerepük, hanem a lelki és testi alkatnak. Van külön törekvésaktus. Az értelmi belátásból sohasem vezethető le az érzelem s a kettőből a törekvés, hirdeti szerzőnk. Részletekbe menő tájékoztatást ad az emberi személyiségről s a karakterről. Helyesen hangsúlyozza, hogy a testi munka, a testgyakorlás az iskolai elméleti órák között nem üdíti, hanem fárasztja a tanulókat szellemét. Bognár Cecil pszichológiájában nem csupán elméletet ad, hanem értékel is olykor és igen hasznos gyakorlati utasításokat nyújt főleg a nevelőknek. Igaz, hogy a lélektan elméleti tudomány, de ezeket az értékeléseket és útbaigazításokat szívesen olvassuk.

Úgy gondolom, hogy a lelki jelenségek osztályozásának leghelyesebb élve a biológiai. Az életnek egyik legfőbb tulajdonsága az alkalmazkodás. Alkalmazkodni pedig az tud, aki ismeri azt, amihez alkalmazkodnia kell, s akiben megvan a készség, a törekvés, az akarat az alkalmazkodásra. Ez az alkalmazkodás aztán két irányban nyilvánulhat meg: vagy futunk valami elől, vagy vágyunk valami után. Hogy melyiket tegyük, azt mutatja az érzelem; hogy mihez alkalmazkodjunk, azt a megismerés, a gondolkodás tárja fel; a törekvés pedig képesít bennünket az alkalmazkodásra. Rousseau óta egész helyesen osztályozzák tehát lelki világunk tényeit a megismerés, az érzelem s a törekvés tényeire. A 48. lapon említett: megismerés, érzelem és gondolkodás 3. szava nyomdahiiba. A jellemről szóló fejezetben szól a szerző az erkölcsi s a pszichológiai jellemről. Nem lett volna felesleges megemlíteni az irodalomban szereplő személyek jellemét is, az irodalmi jellemet, amely más, mint az erkölcsi s a pszichológiai jellem. A *motorikus* kifejezés helyett (272. l.) jobb a *motorius*. Amaz a szó nincs meg a latin nyelvben.

Ismétlem, Bognár Cecil pszichológiája hízagpótló, értékes munka, lélektani irodalmunknak kétségtelen nyeresége. *Stuhlmann Patrik.*

Dr. Pintér Jenő: A budapesti tankerület 16. számú értesítője. 1934—1935.

A tankerület megalapításának 159. évében. Budapest, 1935. Stephaneum. (N. 8-r., 23 l.)

A magyar középiskolák igazgatásának nélkülözhetetlen segédkönyve lett a budapesti tankerületnek évenként megjelenő értesítője, mert az évtörténeti